

נועה מנהיים, עורכת ספרות המקור בהוצאת כנרת זמורה-ביתן דביר ועורכת הספר "יפים כמו שהיינו", שאלה את הסופר רון לשם מספר שאלות במיוחד עבור "הסלון הגדול". מה שקיבלנו הוא שיחה מעמיקה ומרתקת, הרי היא לפניכם:

"יפים כמו שהיינו" הוא למעשה הייצוג הישיר הראשון של ההתנתקות בספרות העברית. כמעט 15 שנים אחרי השבר ההוא. למה לדעתך הטראומה המכוננת הזו לא זכתה לייצוג עד כה?

את זוכרת, שנתיים אחרי הספר הראשון שלנו יחד, "אם יש גן עדן", הגשתי לך התחלה של סיפור, טיוטא בת עשרים וחמישה עמודים על חברי ילדות מגוש קטיף בשנות התשעים. היו שם המלון הנטוש בחוף דקלים, גלישת הגלים, המוואסי, דיונות החול, והקהילה, והמלחמה. לנועם מגורי, הנפש התאומה, ההפוכה, של המספר, כבר היו אז לא מעט תכונות אופי ששרדו בו עד היום, אל הספר החדש. את עודדת אותי לצאת לדרך, ובכל זאת, לא הצלחתי להמשיך לכתוב. אמרת שכנראה אנחנו זקוקים למרחק זמן.

מאז, השלמנו יחד רומן אחר, מגילת זכויות הירח, ובעשר השנים אחריו גזנו יחד שני כתבי יד, סיפורים על עולמות אחרים שכנראה לא יראו אור לעולם. הם לא היו טובים מספיק, בסוף המסע, אז זרקנו אותם למגירה אחורית. בקיץ שעבר, כשכבר הייתי מבוהל מהמחשבה שלא אצליח לכתוב שוב ספר, החלטתי להסתגר ולהתבודד לניסיון, שאחריו אולי כבר אתייאש.

כשאתי כותב תסריט לקולנוע או לטלוויזיה, מלאכת ההכנות היא כמעט מתמטיקה, היא מתבססת על אלגוריתמים ומבנים דרמטיים ושירטוטים וחוקים. אי אפשר להתחיל לכתוב תסריט אם השלד לא מוכן בשלמותו. כלומר, אני יודע מראש לא רק את סופו של המסע, אלא כל צעד בדרך. ב"יפים כמו שהיינו" התחלתי לכתוב, ולא היה לי מושג לאן זה יוביל. נתתי לאצבעות לזוז מעצמן, בהיתי במסך המחשב, וחיכיתי לגלות מה יקרה, הייתי מופתע.

רציתי לכתוב ספר על חמלה, ולצעוד ברגל מצ'ילה לאלסקה לאורך החופים. לא היה לי מושג שאני הולך לכתוב את ההתנתקות. כשהגעתי לפרק השני, אל זיכרונות ילדותו של הגיבור, פתאום התחילו להיכתב המילים, "בילדות הייתי כולי מלוח ורטוב. היו לנו הגלים הכי טובים בארץ. בשקיעות היה מופיע עדר עזים מרכס הכורכר, יורד להתרחץ איתנו בקצף של הרדודים, והחול השקט היה דק, מולקולות של אבקה בוהקת. הייתי אוכל גלידה מחלב נאקה שאמא קנתה בחאן יונס, חמוצה למות". כך צץ חוף הים בגוש קטיף לתוך הספר, ועדיין לא היה לי מושג שהוא יתפוס נפח גדול כל כך ויהיה

לתחנת הכח של הגיבור. הילדות בגוש נכתבה, וחוף הים, והגלישה, וגם אז, לא ידעתי שהעלילה תגיע אל ההתנתקות, גם לא ידעתי שנתגייס עם הגיבור לצבא, ולאן, ומה יקרה שם.

איך זה שלא נכתבו רומנים על ההתנתקות? גם על מלחמת יום הכיפורים בקושי נכתבו, והיא טראומה מכוננת. נדמה לנו שאנחנו מתעסקים בשסעים שלנו ובצלקות, אבל יש כיסים שמהם התרבות בורחת כמו מחורים שחורים, ולמשך עשרות שנים הם נתפסים כטריים מכדי שנוכל להבין את השלכותיהן. האתגר הגדול שקיוויתי לא להיכשל בו, הוא לכתוב ממעוף הציפור, מנקודת מבט ממרחק השנים והזמן.

מה משך אותך לכתוב על אירועי הקיץ ההוא?

הרי זה ספר על אהבה, על חברות, על תלות. נמשכתי לכתוב את החיים בגוש קטיף, הרבה יותר משנמשכתי לכתוב את עזיבתו ואת עקירת היישובים. ההתנתקות היא סופת כאוס, שמגיעה לקראת סיום ומחריבה את העולם בו התרחש. היא נוגעת בחרדה של כולנו מכך שדבר אינו מובן מאליו וכל מה שנדמה לנו יציב, מושרש ביסודות, יכול להיעלם, הקרקע עשוי להישמט, החיים הם על בלימה, ובתוך רגע, הנה אנחנו תלושים.

הספר כולו עוסק ביכולת, או באי היכולת, לחיות בעורו של האחר, לראות מבעד לעיניו, לחוש את כאביו ורגשותיו, כלומר חמלה, אמפתיה, ואני ביקשתי לעצמי בדיוק את זה, להתאהב באדמה, ולחוות את החורבן האישי מבעד לעיניהם של מי שחוו אותו, דווקא משום שדעותיי שונות מהדעות של רובם. אנחנו לא מניחים את עצמנו, באמפתיה, במקומו של הזר, בין אם הוא פלסטיני ובין אם הוא יהודי, שאיבד את ביתו ואדמתו, כשם שאנחנו לא מביטים מבעד לגופו ולעיניו וללבו של אדם שאיבד את בנו, או את אמו, או את אהבתו. רציתי להשתכנע באמת של כל אחת מהדמויות שכתבתי, כמובן. ההתנתקות היתה טיפון דרמטי ויצרי, והיא נוהלה רע. משום שנחווה כך, הטרואומה שהיא הותירה תכשיל מראש, כנראה, כל שיח על אפשרות העתקת ישובים בעתיד.

'כתיבה' היא תיאור פעולה מטעה לתהליך שבסופו נוצר ספר. הרי המסע הספרותי הוא קודם כל חקירה, אני הרי צללתי כדי לחפש תשובות שאני לא בטוח בהן, ולחקור הנחות יסוד שהיו לי, אולי להחליף דעה, או למוטט אמת, או לקבל חיזוק. חקרתי את הנפש כשאני בתוכה, כדי להבין איך הייתי מגיב אם הייתי במקומה של הדמות. ההתנתקות היתה מבחן חשוב להיות בו, אבל היא רק פיסה קטנה מאד מהספר, גם אם רועמת.

אל החיים בגוש, ברור מה משך אותי. זו הרי תפאורה דרמטית נדירה לכתוב בה, הדמויות בתוכה מכושפות ממנה. חבל ארץ קסום ובלתי אפשרי, אהוב ואבוד ושנוא. סיר לחץ מבעבע, טרגי, קורבן הטעויות שלנו והתקוות שלנו. ניגודים וקצוות שמעמידים את הגיבורים בצמתי התמודדויות שהם שיגעון בלתי אפשרי. רציתי גם ללמוד לגלוש, כתרפיה נפשית, ולהירדם שם על החוף לאור שביל החלב, ולחבק בסובלנות פילוסופיות, וכתבי אושו, ואנרגיות של טנטרה, וכתבי הקודש עתיקים, הכל בפתיחות ובקבלה ובאהבה לעולם ובתשוקה ללמוד מחשבות של אחר. אבל מסביב מתנהלת מלחמה כל אותה עת, מחמירה ופוצעת.

אולי זו מטאפורה ומיקרוקוסמוס לישראל כולה. אני מרגיש בה, לפעמים, כלוא על אי שוקע, שצמח כאוטופיה תלושה, והיה לו חלום, ובכל יום שעובר הוא מחשיך. לחקור את החשש הזה דרך כתיבה, זו הדרך שלי להתמודד.

החשש מהשסע שמפורר אותנו, החשש ממלחמת אחים, מהשנאה העמוקה, שלח אותי לחקור את מקורות הזעם, את החזון של קהילות בתוכנו, כלפי המדינה וכלפי השונה מהם. יש לי כעס גדול על הבחירה של כל כך הרבה ישראלים להיות סבלניים כלפי שינאה, אבל להיות שונאים כלפי אהבה, זו הפרעה נפשית קשה, ומי שמלבים אותה משתמשים בדת כדי לנמק את השקר הזה. חוסר היכולת לשים את עצמך, בחמלה, בנעליו של אחר, היא הדבר הכי לא יהודי שיש. גם כמות הזעם והשינאה והתרת הדם והצורך להתערב בחיים של אדם אחר.

הספר מתרחש בשני מקומות שונים מאוד ובשני זמנים נבדלים. מאיזה מהם התחלת ומתי השניים השתלבו מבחינתך לסיפור אחד, ומדוע?

כשהשתחררתי מהשירות הצבאי לא טסתי לטיול בדרום אמריקה ולא בהודו. אפילו לא באירופה. מרוב שהייתי מודאג האם אמצא את מקומי, התחלתי לעבוד מיד למחרת הבקו"ם. בשנים הבאות התגלגלתי בקריירה. היה נדמה לי שכבר מאוחר מידי לטיול גדול, ארוך, לרוץ ערום בשדות הקוקה בבוליביה, לישון כל לילה במקום אחר, תלוש, ללכת ברגל מצילה לאלסקה, ואז להיתקע חודש בעירית ג'ונגל בלי תירוץ, ולהתאהב כל לילה מחדש. אבל בשנת 2008 חבר שלי, אלעד כץ, לקח אותי איתו לבוליביה, אל האמוזנס. אלעד ידע להשתחרר הרבה יותר ממני, להיות ב"זן", להתחבר לטבע, להתייטר במחשבות רכות, לראות את העולם דרך משקפיים בריאים, תמימים ומלאי תקווה, להתלבט בסבלנות. אני הייתי אז אחרי עשור של תפקידים ששוחקים את היכולת הזו, כעורך חדשות בעיקר, וכבר הייתי סמנכ"ל בקשת, רגיל לקצב דחוס ורגיל לאסור על עצמי להתבטל, אפילו לא לדקה. רציתי ללמוד להיכנס ל"זן". כשחזרתי ניסיתי לכתוב את בוליביה, וטיול עם תרמיל. היה נדמה לי שיש לי מספיק כמיהה וערגה לחיים כאלה, כדי להיות מסוגל לכתוב אותם, אבל לא הצלחתי. גם את הספר הזה, רציתי לכתוב עשר שנים.

לפני שנתיים התגעגתי מספיק אל הטיול ההוא עם אלעד כדי להתחיל סופסוף לכתוב אותו. גוש קטיף צץ שם תחילה רק כסיפור הרקע, ככור מחצבתו של הגיבור. הצעיר שצועד ומקיף את כדור הארץ ברגל, תלוש, ולא ישן שני לילות רצופים באותה המיטה, וכנראה שגם לא יהיה לו בית לעולם ולא יתמקם, הוא תוצר של מה שקרה לו שם, על חוף הים ברצועת עזה, ובשירות הצבאי, ובחרות ההיא של גיל ההתבגרות. בהדרגה, סיפור העבר תפח למשקל שווה ואף כבד יותר מהטיול שאורז אותו.

ב"אם יש גן עדן" כתבת על חיילי מוצב הבופור. ב"מגילת זכויות הירח" - על דייריו של בניין איראני אחד, ב"יפים כמו שהיינו" על קהילה קטנה ומבודדת למדי על חוף הגוש. מהיכן באה המשיכה שלך לחקור קהילות קטנות וסגורות?

מוזר, כשאת שואלת אני באמת תוהה. אני מודה שאני לא אדם של קהילות, בלשון המעטה. אני דג ששוחה תמיד בזוג, מתבודד בזוג, מטייל בשניים, תמיד מערכות יחסים של אחד לאחד, ושיחות

אינטימיות, אף פעם לא בקהילה ובקבוצה. אני לא גאה בזה, אני מציין רק כעובדה, בכנות. אני גם מתבודד הרבה, לכתובה ולמחשבה, אבל תלוי בזוגיות שלי מאד. אם אין לי משיכה לחיים בקהילה, למה שאכתוב דווקא כזו, שוב ושוב? בכל אחד משלושת הספרים הגיבורים כלואים כבועה מוקפת הרי געש מעשנים ואדמה רועדת וסכנת חיים, וחברות האמת מנחמת אותם, יש ביניהם אהבה עמוקה שממלאת את כל החללים. בכל אחד מהספרים, בני אדם מתרגלים לכל שיגרה בלתי אפשרית, בין אם זו של משטר דת אפל שמחריב את חייהם בחוקים חדשים שצצים מידי יום, חוקי משטרת "מוסר" וצניעות, משטרת דת שטופת רעל משיחי ונקמני, ובין אם זו מלחמה ומוות שהופך לשיגרה. הגיבורים עומדים בפני דילמה, האם לנטוש, האם להילחם ולהסתכן, האם להיאבק עד מוות גם אם המלחמה אבודה רק כדי לדעת שנלחמת, ולמען מה להילחם. בכל אחד מהספרים קיימת גם תחושת הנבגדות והניכור והעלבון של אדם כלפי המדינה שלו, רגעים של חוסר אונים שלו מולה. מצד שני, הספרים כל כך שונים, סגנונית ועלילתית, וכל אחד מהם מסגיר מה העסיק אותי בתקופה בה נכתב. הדבר היחיד שלא עוזב אותי לאורך כל חמש עשרה שנות הכתיבה היא כנראה החרדה, שהזכרתי, מפני האפשרות שכולנו בעצם אי שצמח כאוטופיה תלושה, והיה לו חלום, ובכל יום שעובר הוא מחשיך.

עכשיו נתת לי אתגר, לוודא שאני מסוגל לכתוב בלי קהילה סגורה ומבודדת. בואי ננסה בספר הבא.

מאיפה הגיע הרעיון לטכנולוגיה החדשה שמפתחת נורה, אהובתו של דניאל, גיבור הספר?

הרעיון הגיע בהליכה ברגל, כמו רוב הרעיונות. אם בעתיד אפשר יהיה לפרוק זיכרונות לזכרון מחשב, אל מדיה דיגיטלית בה ישמרו, כי בעתיד כח מיחשוב יידע לחקות את פעולת המח האנושי, וליצור מימשק מח אל מחשב, או מח אל מח, אז סביר להניח שכל אחד ישמור את הזיכרונות של היקרים לו, שנפטרו, במגירה אחת סגורה פרטית. אבל מה אם כל הזיכרונות ירכיבו יחד תמונת עולם, כמו שגוגל יודע להרכיב היום את כל תמונות הרחובות, הנסיעות, והכבישים, לכדי תמונת עומק אחת אינסופית של google streets שבתוכה אנחנו יכולים לסוע או לטייל מהמחשב בבית. אם יהיה אוקאינוס זיכרונות, שבו יתחברו תמונות שזכרתי אני עם תמונות שזכרת את, וייצרו רחוב מהזיכרון לטייל בו, זה יהיה מסעיר, לא? נחזור הביתה בסוף יום עבודה, נשכב במיטה, נתחבר למצוף האוקיאנוס, נאמר לו לאן ולמתי אנחנו רוצים לצלול, ונטייל שם, בזכרונות של אחרים, זרים לנו, או בזכרונות של אנשים יקרים לנו, נראה את העולם כפי שראו אותו, נראה מבעד לעיניהם. האוקיאנוס הוא כמו מכונת זמן אל העבר, שאמנם לא תוכל לשנות את העתיד, אבל תאפשר לנו להתנהל בתוכה, במעורבות, לשנות את העבר לרגע כשאנחנו בתוכו. זה ישנה כמובן כמה מהיסודות העמוקים של חיי האדם, למשל הזכות לפרטיות תתמוסס לגמרי, אם מישהו יוכל בעתיד להיכנס לתוכי, לחוות את הרגעים הכי אינטימיים שחוויתי. והרי שיכחה היא המצאה חשובה של בורא עולם, היא בריאה, ואיך תשפיע העובדה שזיכרון הוא סובייקטיבי ורגעים משוכתבים במוחנו? זה מעורר גם שאלות פילוסופיות.

עמית כהן, שהוא גם חבר הנפש הכי קרוב שלי מאז הצבא, וגם שותף שלי ביצירות בטלוויזיה ובקולנוע כבר עשור, מוביל אותנו לא פעם לשחק עם סיפורים ורעיונות מעולם העתידנות, מבוססי מדע או השערות של מדענים. הוא, בניגוד אליי, גם חיית מדע בדיוני. המון מהרעיונות מתחילים בדרך כלל ממנו, או באשמתו, וכך היה גם כאן. חפרנו המון במחקרים על מח, ביחד עם השותף השלישי שלנו,

דניאל אמסל, שהיה סטודנט שלי ומאז, עשר שנים, עובדים יחד, וכתב איתי את "אופוריה". המשולש שלנו, עמית ודניאל ואני, מורכב משלוש צלעות כל כך שונות, שמשלימות אחת את השניה, וכל אחד נמשך לסיפורים מסוג אחר, אבל שלושתנו נשאבנו לקרוא ולחקור על מוח ועל זיכרונות. דניאל חי בתל אביב, עמית מנהל אותנו מלוס אנג'לס, ואני בבוסטון בשנים האלה, ומחלון חדר העבודה שלי רואים את מעבדות המח של אוניברסיטאות הרווארד ו-MIT, בהן עובדים כמה מהניורולוגים והגנטיקאים והחוקרים הנועזים ביותר בתחום. ניגשתי.

אחרי שהרחקת עד אירן, ספרותית, ועד בוסטון, גיאוגרפית, איך היתה החוויה לחזור ולכתוב על ישראל ממקום רחוק כל כך?

באחד הימים, בתקופת משבר הכתיבה, ישבתי נסער אצל דויד גרוסמן, בחצר הבית, וסיפרתי לו בדאגה שאני לא מצליח לכתוב על ישראל בערגה וברומנטיקה שבה הצלחתי בעבר, ואמרת לי שאני חייב ללכת ברגל, לחצות את שביל ישראל, כמו אורה ב"אישה בורחת מבשורה", מסע מקצה לקצה, כדי לבדוק את עצמי. האם בסופו של שביל ישראל אצליח להרגיש מחדש מכושף, מאוהב ותלתי ויצוק עמוק, כמו שהרגשתי פעם? כי גם כשכתבתי על טעויות שלנו, או כשניסיתי להציב לעצמנו מראות, ומראות שחורות, ולהתחנן שנתעורר, כתבתי במשיכה עמוקה אל המקום ואל האנשים, אל המרחב. במשך כמה שנים לא הצלחתי שוב לכתוב ככה, והייתי כבר משוכנע שלא ארגיש שוב לעולם. גם הרגשתי, לעתים קרובות, לא רצוי בארץ. לא רציתי לכתוב אותה בקור, או לכתוב בזעם עליה, או בתחושת נבגדות, לא אותה ולא את העם, כי כדי להציב מראה מול עינינו, ולהכריח את עצמי ואת הקורא להיות מוטרדים, ולהיות אנשים טובים יותר, אני חייב להיכנס אל הסיפור טעון בחמלה ובאהבה.

כשכתבתי את חיי הצעירים בעיר התחתית, האסורה, בטהראן, כתבתי לא רק מתוך סקרנות אל העולם הזר לי ורצון לחקור ולחיות בו. הייתי מהופנט מהטבעיות שבה חיים דיקטטוריים של דיכוי חופש יכולים להתנהל בעיר טכנולוגית, מודרנית, סואנת, סמארטפונית, אינטרנטית. אנחנו רגילים לדמיין דיקטטורות בשחור לבן, או בסממנים צפון קוריאנים, סובייטים, אנחנו רגילים לדמיין מחסומי צבא בכל רחוב, אבל לא לדמיין את הטבעיות שבה אנחנו והסמארטפון שלנו והגוגל שלנו עשויים לחיות תחת קיום נטול זכויות, ו-1984 של אורוול מוחשית יותר מאי פעם, כמובן. כתבתי בעיקר על בני אדם שמתרגלים לכל מציאות ולכל חוק חדש ומופרך שמשטרת דת ומוסר משתלטת באמצעותו על החיים, בעיר שדומה בהמון ממאפייניה לתל אביב. כתבתי עליהם וחשבתי עלינו.

רק בשנה שעברה חזרה לי היכולת לכתוב שוב על ישראל, בחמלה ובמשיכה סוערת, וכמובן בהתייחסות, ובדאגה לעתיד. התגעגעתי לכתוב אותה ולכתוב את שנות ההתבגרות שלי בה, ולכן עבורי, ככותב, השיבה הזו אליה היא נס פרטי. הייתי זקוק לו, אני מרגיש שיש לי עדיין הרבה מה לחקור ולספר עלי.

האם הריחוק עזר לך וכיצד?

בכל פעם שאני נוחת במקום חדש זר על כדור הארץ, אל ריח לא מוכר, נדמה לי שאני מתאהב מחדש במין האנושי, אני מתמלא מחדש בסקרנות וברצון לפתח שיחות עם זרים. אני נמשך לתלישות,

אני מודה, להיות זר, להיסחף בשיחות נפש עם זר, ואז להיעלם. הטיולים האלה לא רק מעירים, ועוזרים לעכל את החיים בפרופורציות, אלא גם עוזרים לי 'לקבל החלטות', על החיים, כלומר. לשפר את עצמי, לשנות הרגלים, להעתיק מנהגים. המבט ממרחק פיזי, כמו ממרחק זמן, עוזר להשתיק רעשים ולנתח את הסיפור. כן, יש המון יתרונות לריחוק.

איזה תחקיר עשית בכדי להקים לתחייה לא רק את אירועי אוגוסט 2005 אלא את הוויית הקיום בגוש קטיף בשנים שקדמו להם?

זה היה תהליך מאד דומה לדרך שעברתי בכתיבה על מוצב בופור, או על רחובות טהראן ב"מגילת זכויות הירח". היו שלושה מסעות תחקיר שרק אחריהם הייתי מסוגל לכתוב. בשלב ראשון למדתי את הסביבה, את המפות, הנוף, הבתים, בעלי החיים, הצמחיה, הקולות, הריחות, החנויות. אספתי בחדר העבודה מאות חלקי פאזל, בהיתי במאות תמונות, כדי להיות מסוגל לעצום עיניים ולהיות משוכנע שאני שם. אם תושיבו אותי על פוליגרף ותשאלו אם חייתי שם, כנראה שאצא דובר אמת. החלק השני, החודר נפשית, הוא הניסיון לדבר בקולו של ילד שהתבגר שם. בשפה, בתובנות, בהומור, בעולם הדימויים, הערגה, הזיכרונות, ובכל העצבים החשופים. בדרך כלל, אני אוהב לכתוב קול שהוא האלטר-אגו שלי, ואני מסוגל לעצום עיניים ולהאמין שאני הוא, רק אם השלמתי כראוי את התחקיר. נדמה לי שאני משחרר פקק אמבטיה, ומרוקן את עצמי מכל מי שאני, וממלא את עצמי מחדש בזרות חדשה, אבל כמובן שבסופו של דבר הקולות הם מאד אני, אני קורא לבסוף את הטקסט שנכתב ומבין עד כמה אני חשוף, זה מבהיל הרי. בתחקיר על גוש קטיף עבד איתי חבר קרוב, עודד טרטמן, שהוא גם כותב מוכשר, והסכים ללוות אותי בחיפוש ובמחקר. מתוך צעירים שגדלו שם, הוא חיפש קולות ייחודיים, מעניינים ושונים, כאלה שהיה להם קסם לא צפוי. טרטמן דיבר איתם שעות, ימים, אסף סיפורים. אני דיברתי עם בוגרי גוש נוספים, וביחד הצטברו יומני זיכרונות. חלקים אחרים בספר, מבוססים על זיכרונות של עצמי, מהתקופה שעבדתי ככתב לענייני צבא בידיעות אחרונות, בימי האינתיפאדה השנייה.

את אורן, בן זוגי, הכרתי בצבא, ומאז אנחנו ביחד, עשרים ואחת שנה. כשהגענו לבוסטון, בשליחות מקצועית שלו, גם מימשנו את הזכות להתמסד, טקס נישואים אצל מנכ"לית העירייה. אורן מנתח בבית החולים לילדים בבוסטון, מלמד בבית הספר לרפואה בהרווארד, ומתמחה בשיחזורי איברים, ובמיקרוכירורגיה. בניגוד לשליחויות אחרות, זה לא 'רילוקיישן' שמסתכם בשנה או שנתיים בלבד, אלא תפקיד שעושים לאורך זמן. השקט של בוסטון עוזר לי מאד לכתיבה. בתל אביב, בלוס אנג'לס, בלונדון, פריז וברלין, אני נשאב מהבוקר עד הערב לפגישות הפקה, טלוויזיה וקולנוע, פרוייקטים. בבוסטון אני מביט מהחלון בקומה העשרים ושש, על הנהר והפארק והמגדלים, וגם כשבחוץ מינוס עשרים מעלות, השמים בדרך כלל כחולים, צלולים, ושמש תלויה, והמון אור, וכשמושלג משתררת דממה עמוקה כי הקולות נבלעים בשלג. הזוגיות היא שותפות שאני מכור לה קשות, ריאה אחת מנשימה את שנינו, ואני עוזר לו בקריירה, אפילו שאני לא רופא, והוא עוזר לי בכתיבה. הוא זה שנתן את השם "אופוריה", והוא גם זה שבחר את השם "יפים כמו שהיינו", לספר החדש.

האם ניתן לקרוא את ה"צלילה" המתוארת בספר, הכניסה אל תוך זיכרונותיו של אחר, כדימיו ליצירה שלך עצמך וליצירה ספרותית בכלל?

החבר ההוא מבוליביה, אלעד, סיים לקרוא את טיוטת כתב היד של הספר, ואמר לי מיד, הרי האוקיאנוס הזה שהמצאת, הוא בדיוק מי שאתה, אתה תמיד מחפש להיכנס לתוך זהות אחרת, תחת עור גוף ונשמה אחרת, ולהתמזג עם האדם שמולך, להבין ולראות מבעד לעיניו, להתחיל לדבר בקולו, וכשאתה צולל לתחקר עולם אתה מת פשוט לקפוץ אליו ראש ולטבוע, שהוא יקום לך מוחשי. אתה שואב לו את המח וחותך אותו לפיסות, הוא אמר. הייתי מאד נבוך שלא חשבתי על זה בעצמי, הרי ברור, שהצלילה היא המלאכה שלנו כסופרים, והתשוקה שלי. אף פעם לא רציתי ככותב לכתוב קול גוף ראשון של עורך חדשות כשהייתי עורך חדשות, של מנהל בטלויזיה כשהייתי מנהל בטלויזיה, ואל של תסריטאי ולא את סיפור חיי, את כל זה יש לי במציאות. אני כותב כדי לברוח, לחיות חיים רבים.

אבל כשבחרתי לכתוב את האוקיאנוס, מה שעמד לנגד עיני היה אחר. האוקיאנוס הוא כלי דרמטי שמאפשר לספר רומן על אמפתיה, ועל היעדר אמפתיה.

אם היה אוקיינוס, באמת, במציאות - לאן היית בוחר לצלול?

אני לא הייתי, כנראה, מאלה שיעתיקו את עצמם לתוך זהות אחת מסוימת, זמן אחד וגוף אחד. אם היה קיים היום, אוקיאנוס, הייתי כנראה מדלג בתזזית אל כל כך הרבה מקומות, מציץ, מנסה, וממשיך הלאה. הייתי נכנס לגוף של חקלאי ווייטנאמי ומנסה לספוג את קסם החיים הפשוטים, ולהיות גולש גלים בן שבע עשרה, ולהתאהב מחדש שוב ושוב, לאהוב המון ולחיות חיים רבים במקום חיים אחד. לפעמים הייתי נכנס לעיניו של נשיא ארצות הברית בחדר הסגלגל, או עם סטאלין בפגישות קג"ב, הייתי רוצה להרגיש איך זה להיות איינשטיין ולאונרד כהן, ולנהל שיחות אינטימיות עם כמה סופרים שנפטרו מזמן, או בתא כלא עם גנדי, או לטוס לירח. אני אוהב לעזוב, אבל שונא פרידות, הייתי פשוט מדלג הלאה, בבולמיה, כדי לטעום כמה שיותר, אספן חוויות. לפעמים גם לחקור תעלומות בלשיות שהתשובות להן חבויות בזיכרונות נשכחים. אני לא מציין כאן צמתי היסטוריה בני מאות שנים כי האוקיינוס הרי לא יכול היה לספוג לתוכו זיכרונות שלא נותרו אנשים חיים בינינו שהיו עדים להם.

אבל לצלול כדי להישאר? כל מקום שאורן נמצא בו, הוא המקום שבו הייתי נשאר לעד.